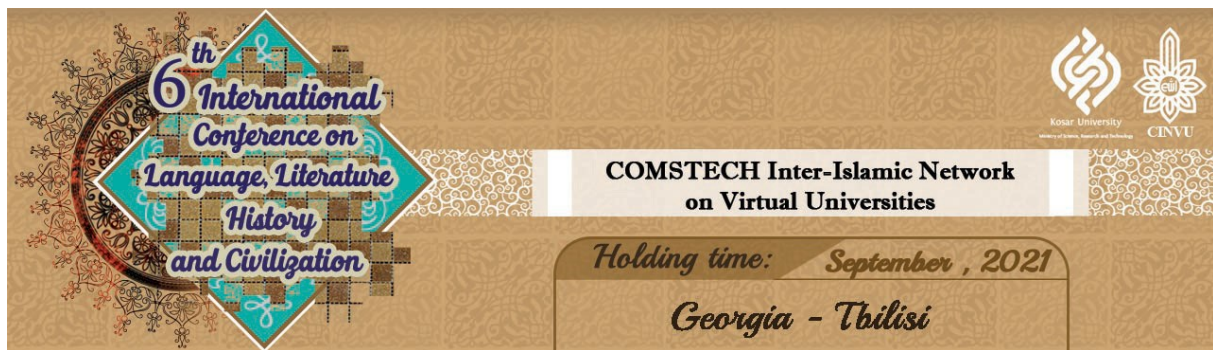

مطالعه تطبیقی منسوجات دوره صفوی و دوره عثمانی با تکیه بر منسوجات قرن ۱۵ تا ۱۷ موجود در موزه متروپولیتن و موزه ویکتوریا و آلبرت

علی زارعی^۱، سکینه مرادی بجستانی^۲

۱- عضو هیات علمی دانشگاه بیرجند

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد هنر اسلامی دانشگاه بیرجند

چکیده

هنر پارچه‌بافی در دوره صفوی پیشرفت چشمگیری داشت. علاقه زیاد پادشاهان صفوی به هنر باعث پیشرفت و دگرگونی در سبک‌های مختلف هنری شد. در این دوره هنرمندان پارچه‌باف، با استفاده از دستگاه‌های دو وردی و چهار وردی در بافت پارچه‌های زربفت، مخمل، و پارچه‌های دو رو به نتایج چشمگیری رسیده بودند. در این دوره همکاری نقاشان و نگارگران دربار با نساجان باعث شده بود دقیقاً همان نقشی که نگارگر رسم می‌کند نساج بر روی پارچه ببافد. تاثیر هنر پارچه‌بافی ایران بر هنر پارچه‌بافی عثمانی بسیار واضح و میرهن است. هدف از پژوهش حاضر این است که به تحلیل و بررسی نقش انسان، نقوش گیاهی و حیوانی بر روی منسوجات موجود در موزه متروپولیتن و موزه ویکتوریا و آلبرت مربوط به دوره صفوی و عثمانی پرداخته و شباهت‌ها و تفاوت‌ها و میزان تاثیر گذاری این هنر بر کشورهای دیگر، مورد بررسی قرار گیرد. منسوجات موجود در این دو موزه، زیاد در معرض دید نبوده است و تحقیق و پژوهشی در زمینه این منسوجات که مربوط به دو دوره صفوی و عثمانی، و در این دو موزه موجود است، تا کنون ملاحظه نشده است. تعداد سی قطعه پارچه زربفت و مخمل با نقوش انسانی، گیاهی و حیوانی مربوط به قرن ۱۵ تا ۱۷ میلادی موجود در این دو موزه انتخاب شده و با یکدیگر تطابق داده شده است. بنابراین سؤال اصلی پژوهش حاضر این چنین تبیین می‌شود. شباهت‌ها و تفاوت‌های نقوش موجود بر روی این پارچه‌های نفیس چیست؟ روش تحقیق در این پژوهش، تحلیلی- تاریخی، و از نوع کیفی می‌باشد. ابتدا هنر پارچه‌بافی دوره صفوی و دوره عثمانی مورد بررسی قرار گرفته، سپس تعداد (۳۰) پارچه زربفت و مخمل، که در این دو موزه موجود می‌باشد، با تجزیه و تحلیل تصاویر این پارچه‌ها، نقوش انسانی، حیوانی، گیاهی و نقوش اسلیمی بر روی این منسوجات مورد بررسی قرار می‌گیرد. نحوه جمع‌آوری داده‌ها به صورت مطالعه اسناد و مدارک مکتوب و به شیوه مطالعه کتابخانه‌ای و مراجعه به سایت‌های معتبر اینترنتی می‌باشد. نتایج، حاصل در این پژوهش مبین این است که نقوش استفاده شده بر روی پارچه‌های دوره صفوی از دوره‌های قبل تاثیر گرفته، و همچنین بر روی کشورهای دیگر و دوره‌های بعد از خود اثر گذاشته است.

واژگان کلیدی: دوره عثمانی، نقوش منسوجات پارچه‌بافی، دوره صفوی